ماهیار نوابی

گزیدهٔ اندرز پوریوتکیشان

یکی دیگر از اندرزنامه‌های پهلوی این اندرزنامه است که بنام گزیدهٔ اندرز پوریوتکیشان و یا «پندنامهٔ زرتشت» خوانده شده‌است.

پوریوتکیشان (= اوستا: **paoiryô_tkaêša** < **paoiryô** ، نخستین + **tkaêša**، کیش) یعنی نخستین دینداران ؛ وزرتشت که این پندنامه باو نسبت داده شده است شاید زرتشت پسر آذربد مارسپندان باشد.[1]

این متن درحدود یکصد وهشتاد سطر وهزارو چهارصد وسی واژه است وصحیفه‌های ۴۱ تا ۵۰ متون پهلوی چاپ جاماسپ اسانا[2] را پرساخته است وپس از «اندرزهای پیشینیان» (ص۳۹ - ۴۰) جای دارد.

۱ـ نك . Geiger und Kuhn ; Grundriss der Iranischen Philologie ج۲ ص۱۱۱ ، (مقالهٔ West) و مقدمهٔ متون پهلوی چاپ جاماسپ اسانا ، ص۱۸ .

۲ـ . J. D. M. Jamasp - Asana ; Pahlavi Texts , Bombay , 1897 - متن حاضر ازروی همین متن جاماسپ اسانا که با چندین متن دیگر مقابله‌شده گراور شده‌است.

این اندرز بزبانهای انگلیسی [۱] و فرانسه[۲] و آلمانی[۳] و گجراتی ترجمه و چاپ شده است و اکنون برای نخستین بار نگارنده آنرا بزبان فارسی ترجمه میکند، باشد که مقبول طبع صاحب‌نظران افتد.

۱ـ دستور پشوتن سنجانا، در کتابش بنام «گنج شایگان»، ترجمهٔ این متن را به پازند وانگلیسی و گجراتی داده است.

J. C. Trapore : Pahlavi Andarz Nâmak Containing Chitak Andraz-i Pôryôtkaêšân and Five other Andarz Texts ; Bombay, 1933.

E. M. F. Kanga : Citak Handarž i Pôryôtkêšân transl. into English with Introduction and notes; Bombay, 1944; (Iran Leagae Quarterly, vols: XIII & XIV.

—— Citak Handarz i Pôryôtkêšân; A Pahlavi Text; Bombay, 1960.

R. C. Zaehner ; the Teaching of the Magi, London ; 1956; 17_28.

۲_ Henry Corbin ; Le Livre des Conseils de Zartusht ; Prof. Poure Davoud Memorial Volume No II ; Bombay, 1951, p. 129-60.

۳_ A. Freiman ; Pand Namak i Zartušt, Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes XX,

H. S. Nyberg ; Hilfsbuch des Pehlevi; 2 pts. 1928, & 1930.

[illegible]

[[illegible]]

[illegible]

---

1 TD [illegible] added afterwards by the same hand. 2 TD omits. 3 TD, JJ [illegible]. 4 TD [illegible]. 5 TD [illegible] struck off and corrected into [illegible]. 6 MK, JJ om. 7 TD [illegible]. 8 MK, JJ [illegible]. 9 JU omits. 10 JU [illegible]. 11 MK, JJ om. 12 MK, JJ [illegible]. 13 JU, TD [illegible]. 14 JJ [illegible]. 15 MK [illegible]; JJ [illegible]. 16 MK, JJ [illegible].

۲ [illegible]

۳ [illegible]

۴ [illegible]

17 MK [illegible]. 18 JJ [illegible]; MK [illegible] for which the variant [illegible] is written by a later hand on the margin. 19 JU, TD om. 20 JJ [illegible]. 21 MK, JJ [illegible]. 22 JU, TD [illegible]. 23 MK, JJ [illegible]. 24 Omitted in JJ; written in MK by a later hand above the line. 25 JU, TD [illegible]. 26 JU, TD [illegible]. 27 MK, JJ [illegible]. 28 MK, JJ, JU [illegible]. 29 JU [illegible]. 30 MK, JU [illegible]. 31 MK, JJ [illegible]. 32 MK, JJ [illegible] 33 JJ [illegible]; so also in MK, where it is changed to [illegible] by a later hand,

[illegible]

[illegible]

٥ [illegible]

[illegible]

٦-٧ [illegible]

٨ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٩ [illegible]

[illegible]

١٠ [illegible]

[illegible]

١١ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١٢ [illegible]

١٣ [illegible]

36 JU, TD [illegible]. 37 MK, JU [illegible]. 38–39 JJ omits; [illegible] written in MK by a later hand above the line. 40 JU, TD om. 41 JU, TD [illegible]. 42 MK [illegible]. 43 JJ [illegible]. 44 MK, JJ [illegible]

۱۴ [illegible]
[illegible]

۱۵ [illegible]
[illegible]

۱۶ [illegible]
[illegible]
[illegible]

۱۷ [illegible]
[illegible]

۱۸ [illegible]

۱۹-۲۰ [illegible]

۲۱ [illegible]
[illegible]

۲۲ [illegible]
[illegible]

۲۳ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

47 MK, JJ [illegible]. 48 JU, TD [illegible] . 49 MK, JJ [illegible]. 50 JJ [illegible]. 51 MK, JJ om. 52 MK, JJ [illegible]. 53–54 JU, TD om. 55 JU, TD add [illegible]. 56 JJ [illegible]; JU [illegible]; TD [illegible]. 57 JU, TD [illegible]. 58 MK, JJ om. 59 MK, JJ [illegible].
[illegible]

[illegible][63]

۲۴ [illegible]

۲۵ [illegible][66] [illegible][65] [illegible][64]

۲۶ [illegible]

[illegible][63]

۲۷ [illegible]

[illegible]

[illegible]

۲۸ [illegible][66] [illegible]

[illegible]

۲۹ [illegible]

[illegible][67]

[illegible]

۳۰ [illegible][68] [illegible]

۳۱ [illegible]

[illegible][70] [illegible][69] [illegible]

[illegible][72] [illegible][71] [illegible]

[illegible][66] [illegible]

[illegible] [[illegible]] [illegible]

63 MK [illegible]. 64 MK [illegible]. 65 omitted in JU; added in TD by a later hand. 66 Omitted in JJ; added in MK by a later hand above the line. 67 MK, TD, JU [illegible]. 68 Changed in MK by a later hand into [illegible]; JU, TD [illegible]. 69 TD, JU [illegible]. 70 JJ [illegible]. 71 JU, TD [illegible]. 72 MK, JU, TD [illegible].

٣٢ [illegible][73]
[illegible]
[illegible][74]

٣٣ [illegible][75]
[illegible][76]
[illegible][77]
٣٤ [illegible]
[illegible]
[illegible][78] [79] [80]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

٣٥ [illegible][81]
[illegible][82]
٣٦ [illegible]
[illegible]
٣٧ [illegible]
٣٨ [illegible][83]

73 All [illegible]. 74 MK, JU, TD [illegible]. 75 MK, JJ [illegible]. 76 MK, JJ, TD om. 77 All [illegible]. 78 JU, TD [illegible]. 79-80 Omitted in JJ; added in MK by a later hand on the margin; added also in TD on the margin. 81 MK repeats. 82 MK, JJ [illegible]. 83 JJ omits.

۳۷ [illegible]

[illegible] [84] [illegible] [85] [illegible] [86] [illegible]

۳۹ [illegible] [87] [illegible] [88] [illegible] [89] [illegible] [90] [illegible]

۴۰ [illegible] [91] [illegible] [92] [illegible]

۴۱ [illegible] [93] [illegible] [94] [illegible]

۴۲ [illegible] [95] [illegible]

۴۳ [illegible] [96] [illegible]

۴۴ [illegible]

۴۵ [illegible]

84 All [illegible]. 85 JJ [illegible]. 86 Omitted in JJ; added in MK by a later Hand above the line. 87 JJ [illegible]. 88 MK, JJ [illegible]. 89 MK [illegible]; JJ [illegible]; TD [illegible]. 90 MK, JJ [illegible]. 91 TD [illegible]. 92 Omitted in JJ; added in MK by a later hand on the margin. 93 MK, JJ [illegible]. 94 All [illegible]. 95 JJ [illegible]; TD [illegible]. 96 JJ [illegible]; JU, TD [illegible].

۴۸ [illegible]

[illegible]
[illegible]
۴۶ [illegible]
[illegible]
[illegible]

۴۷ [illegible]
[illegible]
۴۸ [illegible]
[illegible]
۴۹ [illegible]
[illegible]
[illegible]
۵۰ [illegible]
[illegible]
[illegible]
۵۱ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

97 JJ [illegible]. 98 JU, TD [illegible]. 99 JU, TD [illegible]. 100 MK [illegible]; JU, TD [illegible]. 101 MK, JJ [illegible]. 102 TD, JU [illegible]. 103 MK, JJ [illegible] which is changed to [illegible] in MK by a later hand. 104 MK [illegible] above which is added [illegible] by a later hand. 105-106 [illegible]

[Pahlavi text]

---

109 JU [Pahlavi]. 110 JU, TD [Pahlavi]. 111 MK, JJ [Pahlavi]. 112 MK, JJ [Pahlavi]. 113 JU, TD [Pahlavi]. 114 JU, TD [Pahlavi]. 115 JU, TD [Pahlavi]. 116 MK, JJ [Pahlavi]. 117 JU, TD [Pahlavi]. 118 Thus all; better [Pahlavi]. 119 MK, JJ [Pahlavi]. 120-121 Added on the margin TD. 122 TD, JU [Pahlavi]; JU, TD [Pahlavi], for [Pahlavi].

[illegible]

[illegible] [124] [illegible] [123] [illegible]

[illegible] [125] [illegible]

[illegible] [126] [illegible]

٥٥ [illegible] [127] [illegible] [128]

[illegible] [129] [illegible]

٥٦ [illegible] [130] [illegible]

٥٧ [illegible]

[illegible] [131] [illegible]

[illegible]

٥٨ [illegible] [132] [illegible]

[illegible] [133]

[illegible]

٥٩ [illegible]

[illegible] [134] [illegible]

[illegible] [135] [illegible] [136] [illegible]

[illegible] [137] [illegible] [138]

[illegible]

123 MK, JJ [illegible]. 124 MK, JJ om. 125 JU [illegible]. 126 MK, JJ [illegible]. 127-128 MK, JJ om. 129 JU [illegible]. 130 JU [illegible]. 131 MK torn, JJ [illegible]. 132 TD [illegible]. 133 MK, JJ [illegible]. 134 MK torn; JJ [illegible]. 135 TD [illegible]. 136 MK, JJ [illegible]. 137 JU [illegible]. 138 TD [illegible].

بنام یزدان

[گزیدهٔ اندرز پوریوتکیشان[1] (نخستین دینداران)]

۱ـ پوریوتکیشان،[2] دانشمندان نخستین، برای آشکارساختن دین[3] گفته‌اند که: هرمردم که‌به داد[4] پانزده[5] ساله رسد، پس اورا این چند[6] چیز بباید دانستن که: کیَم؟ وخویش کیَم؟ واز کجا آمدم؟ وباز بکجاشوم؟ واز کدام پیوند وتخمه‌ام وچه‌ام خویشکاری (= وظیفه) گیتی (است)، وچه مزدمینو؟ ازمینو آمدم یابگیتی بودم؟ خویش هرمزدم یا اهرمن؟ خویش یزدانم یا دیوان؟ خویش بهانم یابدان؟ مردمم یا دیو؟ راه چند و دینم کدام؟ و چیَم سود و چیَم زیان؟ و کیَم‌دوست و کیَم دشمن؟ بن‌آغاز[7] یک یادو؟ از که نیکی واز که‌بدی؟ از که روشنی‌واز که تاریکی؟ از که خوشبوئی واز که گندی؟ از که‌داد واز که بیداد؟ از که بخشایش واز که‌ناآمرزش؟

۲ـ اکنون که گزیدارچم[8]، به‌میانجیگری راه خرد، براینچنین گروش(ی)[9] دست‌یافت[10] (پس) به‌بیگمانی‌سزد دانستن که[11]: ازمینو آمدم،نه‌بگیتی‌بودم،آفریده هستم نه‌بوده، خویش هورمزدم[12] نه‌اهریمن، خویش یزدانم نه‌دیوان، خویش بهانم نه‌بدان، مردمم نه‌دیو، آفریدهٔ[13] هورمزدم نه‌اهریمن؛ وپیوند وتخمه‌ام از گیومرت

۱ـ اوستا = Paoiryô - tkaêša . ۲ـ درمتن پس از پوریوتکیشان یاء اضافت آمده‌است: Pôryôtkêšân i fartom dânešnân = نخستین‌دین‌داران بادانشهای نخستین، یعنی دارندهٔ دانستنیهای دست اول و با تردید و خرافات نیامیخته . ۳ـ متن == pat - pitâkih-i az dên و معنی جمله چنین است : « [بوسیلهٔ] پوریوتکیشان دارندهٔ نخستین دانستنیها ، برای‌روشن‌ساختن دین ،گفته شده است . » ٤ = سن . ٥ـ پانزده درمتن بارقم‌نوشته‌شده‌است . ٦ـ متن = اند . ۷ـ متن = Bunîštak = مبدأ، بن، اصل> bun = اصل .

۸ = معنی،حقیقت، (گزیدارچم = سالك‌راه‌حقیقت؟)، ۹ = اعتقاد، ایمان. ۱۰ـ متن = نهاد. ۱۱ـ متن‌پهلوی این‌عبارت (ازآغازبند۲تااینجا) آشفته بنظرمیرسد وازینرو در درستی ترجمه شک دارم؛ متن پهلوی چنینست : nun vcitâr i cim dast apar nihâd i hamitunîh i vravišn ud miyâncikîhâ pat râh i xrat bê apigumânih sizêt dânistan . ۱۲ـ بستگی به هورمزد دارم . ۱۳ـ متن = دام = آفریده ، مخلوق .

(است)، مادرم اسپندارمذ و پدرم هورمزد (است) و مرا مردمی از مهری (و) مهریانی[۱۴] (است) که نخستین پیوند و تخمهٔ گیومرت بودند.

۳ـ و خویشکاری و پیمانم[۱۵] این: هورمزد را به هستی و بی‌آغازی و بی‌انجامی[۱۶] و انوشه خدائی[۱۷] و بیکرانی و ویژگی و اهریمن را به نیستی و ناپدیدی[۱۸] شناختن[۱۹]، خویشتن به خویشی هورمزد و امشاسپندان داشتن و از اهریمن و دیوان و دیویسنان[۲۰] جدا بودن.

۴ـ به گیتی، نخست، به دین خستو بودن و (دستورهای آنرا) کار بستن و ستودن[۲۱] وازش (رو) گردان نبودن[۲۲]، گروش، از روی منش، (= عقیده) به بهدین مزدیسنان داشتن، سود از زیان و گناه از کرفه، بهی از بدی[۲۳] و روشنی از تاریکی و مزدیسنی از دیویسنی بگزیدن.

۵ـ دیگر زن کردن و پیوند گیتی روان ساختن و بهش کوشا (بودن) وازش (رو) گردان نبودن[۲۲]

۶ـ سدیگر زمین را کشت و ورز کردن.

۱۴ـ مهری و مهریانی یا مشی و مشیانی، نخستین مرد و زنی بودند که برطبق اساطیر ایرانی از گیومرت بوجود آمدند، اینچنین که: نطفهٔ گیومرت درهنگام مرگ وی، از او جدا شد و پس از چهل سال از دل زمین چون دوساقهٔ ریواس برست، کم کم این دو ساقه شکل آدمی بخود گرفتند و نخستین مرد و زن شدند و نژادهای گوناگون از آنها پدیدار شد. برای اطلاع بیشتری نك. **A. Christensen; les types du premier homme et du premier roi dans l'histoire légendaire des Iraniens** • ص ۱۱ ـ ۱۰۵ •

۱۵ـ متن = **um varzišn i xêškârih ud frêzpânih** = و مرا خویشکاری و پیمان = وظیفه و تعهدم. ۱۶ـ متن = **hamâk bûtih hamâk bovêtih** • ۱۷ـ خدائی جاودان. ۱۸ـ متن = **avin butih** . ۱۹ـ متن = **minîtan** . ۲۰ـ دیوپرستان: (**Freimann** چنین خوانده‌است) ؛ **Kanga** این کلمه‌را **abyâsân** خوانده‌است •

۲۱ = متن = **varziâtr ud yaštâr** . ۲۲ـ متن = **azaš avartâk butan** •

۲۳ـ متن = **vattarih** .

۷ـ چهارم (با) گوسفند(ان)[۲۴] ازروی داد رفتار کردن.[۲۵]

۸ـ پنجم سه‌یک‌روز و سه‌یک‌شب[۲۶] به هیربدستان[۲۷] شدن وخرد پارسایان فرا گرفتن[۲۸]، سه‌یک‌روز وسه‌یک‌شب کار وآبادانی کردن وسه‌یک‌روز و سه‌یک شب‌خوردن ورامش وآسایش کردن.

۹ـ باین بیگمان‌بودن که از کرفه سود واز گناه زیان (رسد) و مرا دوست هورمزد ودشمن اهریمن وراه دین یکی (است).

۱۰ـ یکی راه اندیشهٔ‌نیک و گفتار نیک و کردار نیک و بهشت وروشنی و ویژگی وبیکرانی دادارهورمزد بی‌آغاز وبی‌انجام.

۱۱ـ یکی راه اندیشهٔ بد و گفتار بد و کردار بد و (دوزخ و) تاریکی و کرانه‌مندی وهمه‌آزاری ومرگ و بدی[۲۳] اهرمن (= گنّامینو) دروند که بود (ولی) نبوَد اندر این آفرینش[۲۹]، باشد (ولی) نباشد اندر آفریدگان هورمزد و به فرجام تباه شود[۳۰].

۱۲ـ ونیز باین بیگمان بودن که بن‌آغاز دو (است) یکی آفریننده ویکی نابود کننده[۳۱].

۱۳ـ آفریننده هورمزد (است) که همه نیکی وهمه روشنی (است).

۱۴ـ نابود کننده‌اهرمن (= گنّامینو) دروند(است) که‌همه‌بدی وپرمرگی ودروغ وفریفتار(یست)

۱۵ـ وباین بیگمان‌بودن که بجز از سوشیانس[۳۲] و آن هفت کی، همه کس مرگمند[۳۳](است)

۲۴ـ گله، رمه. ۲۵ـ متن = dâtîhâ varzîtan. ۲۶ = یک‌سوم شبانروز. ۲۷ـ جای هیربدان = دین‌آموزان؛ آموزشگاه. ۲۸ـ متن = pursitan. ۲۹ـ متن = dâm. ۳۰ـ متن = apsıhêt. ۳۱ـ درمتن آفریننده = dâtâr ونابود کننده = mrancênîtar.

۳۲ـ موعود دین زردشت. ۳۳ـ متن = hôšowmand یا ôšowmand، هوش = مرگ؛ درشاهنامه نیز چندین بار بدین‌معنی بکار رفته است؛ نک. فرهنگ‌شاهنامه‌از «ولف» ص۸۶۹.

۱۶ـ و(به) کندن جان، تباه شدن بدن، آمار به ستوش[۳۴]، بودن رستاخیز وتن پسین[۳۵]، گذشتن ازچینودپل[۳۶]، آمدن سوشیانس و کردن رستاخیز[۳۷] بیگمان بودن.

۱۷ـ وداد مردمی[۳۸] ودین باستانی[۳۹] ومنش نیک وزبان راست(گو) و دست نیک کردار داشتن.

۱۸ـ باهمهٔ بهان بهداد مردمی[۳۸] رفتار کردن[۴۰].

۱۹ـ آشتی وهمکاری[۴۱] بههمهکار و کرفه (داشتن).

۲۰ـ باهمهٔ بهان بهداد خوب دینی رفتار کردن[۴۰]

۲۱ـ (باهمهٔ آنها) کهبودندوهستند وخواهندبود هم کرفه وهمداستان بودن.

۲۲ـ داد را کرفه کردن[۴۲] بهتر باشد[۴۳] تا (کرفه کردن) برای خویش، و بدان پارساتر باشند.

۲۳ـ و گفتن[۴۴] که: «دین بـِه مزدیسنان را پذیرفته وبدان بیگمانم، نهبرای مهرتن وجان ونهبرای خوب زندگی کردن ونهبرای بیش(تر) زندگی کردن و نه (اگر) ازتن جان[۴۵] برود ازدین بـِهمزدیسنان بازایستم (و) بدانبیگمانم، کیشهای دیگر[۴۶] را نه ستایم ونه بزرگ دارم[۴۷] ونه بدانها گروم.

۳۴ـ شبسوم پسازمرگ. ۳۵ـ تنی که پسازمرگ وتباهی درروز رستاخیز باتمام مظاهر جسمانی زنده شده و پاداش یا بادافراه کارهایش بدو میرسد.

۳۶ـ پلصراط. ۳۷ـ دراینجا باز عبارت «تنپسین» آمده که مکرراست وزائد.

۳۸ـ متن = êrîh = ایرانی ـ آریائی ، جوانمردی (؟). ۳۹ـ متن = Pôryôtkêšîh. ۴۰ـ متن = êstâtan = ایستادن. ۴۱ـ متن = hamîh.

۴۲ـ یعنی برای قانون و بخاطر داد ثواب کردن، «داد» (متن dât) را میشود yât (= یاد) هم خواند؛ E. M. F. kanga این کلمهرا «یاد» خواندهاست. شاید اگر «یاد» خوانده شود معنی بهتر گردد ولی کلمه «یاد» درپهلوی ayât است نه yât.

۴۳ـ متن = بهتر برآید. ۴۴ـ متن = گفت، برای همآهنگی با بندهای پیشین اگر مصدر باشد (= گفتن) بهتر است، سنج. بندهای ۴ـ۹ و۱۲ و۱۵ـ۲۱.

۴۵ـ متن = (بوی = bôδ). ۴۶ـ Jut kêšân. ۴۷ـ متن = burzum.

۲۴ـ چه‌پیداست که ازاندیشه و گفتارو کردار (تنهااز) کردار آمار(کنند).

۲۵ـ چه اندیشه ناپایدار (است) و گفته بی‌بندوبار (است) ولی کرده گرفتار (است)[۴۸]

۲۶ـ چون مردمان را به کنش گیرند[۴۹] این سه راه[۵۰] نیز اندرتن مردمان نهاده شده است.

۲۷ـ باین سه‌راه سه(چیز) مینوی جای وسه دیو[۵۱] راه‌دارد، به منش‌وهومن[۵۲] (= بهمن) جای‌و(دیو)خشم راه‌دارد؛ به گوش‌ارد (art =)[۵۲] جای وورن(=شهوت) راه دارد ، به کنش سپنتامینو[۵۳] جای واهریمن[۵۴] راه دارد.

۲۸ـ مردم‌را (باید) باین‌سه‌راه ایستاد کی کردن (و) مال‌وخواسته و آرزوی گیتی را مزدمینو بنهشتن.

۲۹ـ چه‌مردمی که‌این سه پاس(دار) را، که گفته‌شدبرتن‌خویش‌دارد،اندیشه ازدشمت و گفتار از دشوخت و کردار ازدشورشت بپاید[۵۵] .

۳۰ـ پس (باید) سپاسدار بودن، و به‌سپاسداری این توان کردن که روان بدوزخ نرسد .

۴۸ـ این جمله کمی آشفته‌است، متن‌پهلوی = cê ân axᵛ avindit ud mînišn agriftâr ud kunišn gritfârowmand ، با مقایسهٔ این‌بند با بند ۴۶ ووجود واژه‌های mînešn و kunešn درین جمله ، افزودن کلمهٔ gubešn بآن لازمست و چون همیشه و در همه‌جا منش وگوش وکنش بهمین ترتیب است یعنی منش دراول و کنش درآخرست این جمله را نیز باید اینچنین تصحیح کرد :

cê mînišn avindît ud gobišn agriftâr ud kunišn griftârowmand .

avindît = a نافیه + اسم مفعول‌از vindîtan = بدست‌آوردن ـ نگاهداشتن .

۴۹ـ یعنی چون آمار کارهای نیک وبد مردم به کنش مربوط است .

۵۰ـ سه راه = منش وگوش و کنش . ۵۱ـ متن = drôc = دروغ .

۵۲ـ یکی از فرشتگان است ویشتی هم در اوستا بنام اوست . ۵۳ـ متن = spanâk mênôg . ۵۴ـمتن= gannâk mênôg . ۵۵ـ دشمت،دشوخت ودشورشت = اندیشه بد ، گفتار بد ، کردار بد . ضد هومت ، هوخت و هوورشت .

۳۱ـ چه نطفهٔ(؟)[۵۶] مردم چون از پشت پدر به شکم مادر شود پس استویداد[۵۷] ش به نهان[۵۸] بندی اندر گریو (= گردن) افکند و تا درازای[۵۹] زندگی آن بند را نه به (کمک) روان(های) نیک و نه به (کمک) روان(های) بد از گریو گشادن[۶۰] نتوان.

۳۲ـ ولی، بسته به کردار هر کس، پس از در گذشت، پارسا را آن بند از گریو بیفتد و دروند با همان (بند) بدوزخ شود.

۳۳ـ چه هر که اندر گیتی است[۶۱]، بایدش پشتی[۶۲] چند کردن و گناهی که اندر دست و پا(ست) دانستن، مگر او که کر یا گنگ یا ناتوان[۶۳] بود، و چون اینهمه کند. (بایدش) به هیربدستان رفتن[۶۴] و زند آموختن[۶۵].

۳۴ـ پدر و مادر، فرزند خویش را، باید این چند کار و کرفه پیش از ۱۵ سال بیاموختن، و چونش این چند بیاموزند، هر کار و کرفه که فرزند کند پدر و مادر را بود و چونش نیاموزند، (هر) گناه که فرزند به نابخردی[۶۶] کند، همه پدر و مادر را بود[۶۷].

۳۵ـ به کرفه همداستان (باشید) و به گناه همداستان (نباشید)[۶۸]، به نیکی

۵۶ـ متن = patacanbyô، حدس های زیادی برای معنی این کلمه زده اند که هیچکدام را نمیتوان بعنوان نظر قطعی پذیرفت: نك . Kanga ; Citak Handarz-i Pôryôtkêšan.

۵۷ـ دیو مرگ و نابودی، شکنندهٔ استخوانها ـ متلاشی کنندهٔ بدن، (عزرائیل) .

۵۸ـ متن = minûgîhâ یعنی (بندی) معنوی و روحانی، نه بظاهر و مادی .

۵۹ـ متن = drahnây = درازا . ۶۰ـ متن = بکردن .

۶۱ـ متن = اند . ۶۲ـ عبادتی . ۶۳ـ متن = nê pâtaxšâ .

۶۴ـ متن = کردن ، ۶۵ـ متن = دانستن . ۶۶ـ متن = mastvarîh = بیخردی، مستی . ۶۷ـ متن = ô bun bavêt = همه تماماً (پدر و مادر را) بود، سنج . شیرازی ؛ « از ته » az tah = کاملاً، تمام ، و همچنین بلهجهٔ بربری های خراسان = « بیخی » bixi ؛ « بیخی خراب کردی » = شیرازی : « (کار را) از ته خراب کردی » ، یعنی کاملاً و تماماً از بنیاد خراب کردی. ۶۸ـ متن = jut dâtastân = جدا ـ داستان ، ضد همداستان .

سپاسدار و به‌زشتی[۶۹] خرسند، به‌پریشانی بار بردار[۷۰] (و) به (انجام) پیمان[۷۱] کوشا باشید.

۳۶- از همهٔ گناهان توبه[۷۲] کنید و بی‌گناه به‌پل[۷۳] شوید و (گناهی را توبه نا کرده) ساعتی[۷۴] بمهلید.

۳۷- و ورن (=شهوت، حرص) و آرزوی بد[۷۵] (را) به‌خرد بزنید[۷۶].

۳۸- آز به‌خرسندی و خشم به‌سروش[۷۷] و رشک به‌نیک چشمی[۷۸] و نیاز به کم‌خواهی[۷۹] و جنگ به آشتی و دروغ به راستی بزنید.

۳۹- بدانید که جای بهشت بهتر، و شهر مینو خرمتر، و ده آسمان روشنتر، و مان روشن، گرزمان[۸۰] و کرفه ورزی بزرگترین امیدتن پسین است که (او را) گزیری نیست.

۴۰- تا میتوانید، بدان را بفرمانروائی مستائید[۸۱]، چه از ستایش نابجا[۸۲]، بدی به‌تن (اندر) شود و بهی راه خویش گیرد[۸۳].

۴۱- به‌فرهنگ خواستاری کوشا باشید چه فرهنگ تخم دانش و برش خرد و خرد راهبر دوجهان[۸۴] (است).

۶۹- متن = patiyârak . ۷۰- متن pat astânak bârastân .

۷۱- متن = frižpânik . ۷۲- متن = patit . ۷۳- مقصود پل چینود (صراط) است . ۷۴- = hâsar = ستا . hâθra = مقیاس سنجش زمان و مکان ، معادل تقریباً یک‌دوازدهم روزهای بلند. ۷۵- متن = apârun = awâruna .

۷۶ = بوسیله خرد شهوت و آرزوی بد را نابود کنید (= بکشید) .

۷۷- نام یکی ازفرشتگان و مقابل دیو خشم است . ۷۸- متن = hucašmîh .

۷۹- متن = vîtvarîh - = vît = وید یعنی کم (درهمه‌فرهنگها) + پسوندهای var - + îh . ۸۰ = عرش ، خانهٔ روشن عرش . ۸۱- متن = ma burzêt = . بالا مبرید ، برمکشید . ۸۲- متن = burzišn i apârun . ۸۳- متن = بسپنجد = bê sapancêt ؛ ممکنست متن را چنین نیز معنی کرد = تا میتوانید بدان را برمکشید (= مرتبه بدان را بالا نبرید) و بفرمانروائی مرسانید چه‌ازبرکشیدن آنها ....

۸۴- متن = - 2 axvân = دوکون ، دوهستی ، دوجهان .

۴۲ـ(وهم) دربارهٔ آن گفته شده‌است که: فرهنگ اندرفراخی پیرایه، واندر سختی پناه، واندر پریشانی[۸۵] دستگیر، واندر تنگی پیشه(است).

۴۳ـ به‌هیچ‌کس[۸۶] افسوس مکنید[۸۷]، چه مرد(مان) افسوس‌گر، افسوس‌بر و بدبخت و نفرین‌شده باشند وایشانرا کمتر فرزندی شایسته ارتشتاری‌بود.

۴۴ـ هرروز برای گفتگو[۸۸] به‌انجمن بهان فراز روید چه کسی که بیشتر به انجمن بهان رود (اورا) کرفه و پارسائی بیش بخشند.

۴۵ـ وهرروز سه‌بار اندر مان آتشان شوید وآتش(را) نیایش کنیدچه کسی که اندرمان آتشان بیش رود وآتش را بیش نیایش کند، او را خواسته وپارسائی بیش بخشند.

۴۶ـ ازآزار پدر و مادر و سردار سخت بپرهیزید کتان تن بدنام و روان دروند نبود.

۴۷ـ بدانید که‌ازپتیار گیهای‌بیمر که اهریمن (= گنّامینو)دروندآفرید، این سه ازهمه گرانتر(است):بستن‌بینش‌چشم‌وناشنودن گوش وسدیگردیوجنگ[۸۹].

۴۸ـ چه‌پیداست که خورشید، هم این معنی را، هرروز سه بار بمردم گیتی فرمان دهد:

۴۹ـ بامداد این گوید که: هورمزد بشما که مردمید همی گوید که بکار و کرفه کردن کوشا باشید تامن‌تان[۹۰] زندگی گیتی بمیان کنم.

۵۰ـونیمروزاین گوید که:به‌زن‌خواستن‌وفرزندآوردن[۹۱] ودیگرخویشکاریها

۸۵ـ متن = astânak . ۸۶ـ متن = kas-īc kas = کسی . ۸۷ـ طعنه‌مزنید .
۸۸ـ متن = hampursagîh . ۸۹ـ متن drôc i anāštih .
۹۰ـ متن = tâk tân man = تا ـ تان من .
۹۱ـ متن = فرزند ورزیدن .

کوشا باشید، چه تاتن‌پسین‌اهریمن وزادگانش[92] ازین‌دام(= آفریدگان‌هورمزد) جدا نشوند.

۵۱ـ به ایوار[93] این گوید که ازگناهی که کردستید توبه کنید[94]، تا من شما را بیامرزم. چه‌پیداست که آنچنان که روشنی خورشید بزمین رسد، گفتار او نیز بزمین آید.

۵۲ـ اندر جهان مادی[95] [بەمنش و گوش و کنش] نادرست[96] نیندیشید و نگوئید ونکنید.

۵۳ـ به‌نیروی‌یزدان وراه خرد و دستور دین‌زیناوندانه[97] بکوشید و بنگرید که چون ارج کرفه آنچنان بزرگ و بیکران (است) ، اهریمن (= گنامینو) به نهفتاری[98] پدیدآور آزار وبدی[99](است)وهورمزد (برانداختن بدیهای‌اورا)آشکارا، اینسان(باوی)درجنگ؛ (پس) آنکو که ازدین آگاه (است) به‌کار و کرفه کردن کوشا باشد وازآن رو گردان نباشد.

۵۴ـ درپایان[100] این هزاره که دین بدی بیمر(شود) و مزدیسنی بکاستی گراید[101] ودین بیداد افزونی گیرد[102]، (و) داد ودین‌سگالی‌بهان وخویشکاریهای نیکوکاران (از میان) روی و کردهٔ اهرمن و دیوان آشکاره شود — چنانکه سرنوشت(؟)[103] این(است): یعنی به‌باز پیراستن‌زمانه (ازبدی)،نابودی‌پیمان‌شکنان[104]

۹۲ـ متن = višutagân = گشودگان .

۹۳= هنگام‌عصر، پسین؛ کردی = îvâra ، لری(بروجرد) = îvâr ؛ شیرازی = پسین . ۹۴ـ متن = pat patît bêt .

۹۵ـ متن = astowmand = استخوان‌دار ، مادی . ۹۶ـ متن = mêtôxt = (گفتار)غلط ونادرست . ۹۷ـ مسامحانه،متن = zinâvandîhâ ۹۸ـ نهانی .

۹۹ـ متن = anâkîh andâxtâr .

۱۰۰ـ متن = sar . ۱۰۱ـ متن = xᵛazâr = کمی وکاستی .

۱۰۲ـ متن = frahist . ۱۰۳ـ متن = cigônšân ên daxšak = چنانکه سرنوشت ، تقدیر یا فرمان ازلی است ؟ ؛ سنج . دخش = آغاز ، ابتدا (انندراج) .

۱۰۴ـ متن = apsihênišn (i) mihrân drôcân ,

وهم دیو بهران[۱۰۵] ودشمنان‌دین، رستگاری نیکوکاران ازستمگران[۱۰٦] وامیدواری (آنان)، بهم‌پیوستن کشورهائیکه داد هورمزد (در آنها فرمانرواست)[۱۰۷] پس(آماده باشد) همه کس را، به(یاری) بهمن (امشاسپند) زیستن به‌آشتی (ورامش)، و در دین راه خردپرسیدن، به‌خرد راه پارسائی گزیدن، واز راه رادی روان را شادساختن[۱۰۸] وبانیک‌چشمی[۱۰۹] جاه (خویش) بالابردن، وباهنر نام‌خواستن، وبافروتنی بر(جمع) دوستان‌افزودن[۱۱۰] وبابردباری‌وامید،پسندیدگی،وباخیم‌نیکی‌اندوزی[۱۱۱] وباپارسائی راه‌روشن گرزمان[۱۱۲] پیراستن ، آنجا که هر کس بَرِ نیکوکاری خویش را خورد.

۵۵ـ تن[۱۱۳] مرگمند(است)، روان‌بین؛ و کرفه کن؛ چه‌روان (جاوید)است نه تن،مینو (جاودان) است نه گیتی.

۵٦ـ تن را، آزرم‌روان بمهلیدومفراموشید آزرم کس(ان) (و) فرسایش مال گیتی (را) [۱۱٤].

۱۰۵ ـ متن = dêv-ic bahrân = آنها که از خوی دیوی بهره دارند ، دیوپرستان ، ۱۰٦ ـ متن = azidahâkân . ۱۰۷ـ متن = cand patvastârâh i kišvarân i ôhrmazd dâtastân . ۱۰۸ـ شاید مقصود روان گذشتگان باشد ، شاد ساختن روان گذشتگان بوسیله خیرات و بخشش و برگزاری میزد و غیره .

۱۰۹ـ نیک بینی، برضد دشچشمی. ۱۱۰ـ متن = handôzišn اندوزش < اندوختن . ۱۱۱ـ متن = vêh handozišn . ۱۱۲ـ عرش .

۱۱۳ـ درمتن پس از تن یاء اضافت افزوده شده است = tan i ôšôwmand = ای‌تن مرگمند ! . درینجا با حذف یاء اضافت ترجمه شد چه از جمله پیداست که خطاب به خواننده یا شنونده باشد بهتر است تا به «تن» .

۱۱٤ـ درمتن بند ۵٦ پس‌از کلمهٔ « مفراموشید » تمام میشود . بندهای ۵٦ و۵۷ درمتن دیگری بنام «واژه‌ای چند (از) آذر بد مارسپندان» (بند ۷۷) بصورت یک جمله و باهم آمده است . Nyberg و Kanga بند ۵٦ را پس‌از کلمهٔ « گیتی » تمام میکنند . معنی جمله باید چنین باشد : برای خاطر تن بزرگداشت روان را مهلید و همچنین بزرگداشت مردم ودیرناپائی مال‌دنیارا فراموش مکنید . درمتن‌پهلوی‌پس‌از«مفراموشید» کلمه « به» آمده است :.... مفراموشید به آزرم کس ...... شاید بتوان اینچنین نیز معنی کرد : «.... وبرای احترام‌وبزرگداشت (هیچ) کس، فرسایش ودیرناپائی مال دنیا را فراموش نکنید«وبسخن دیگر» مال دنیارااز‌شخصیت‌هرکس‌جدادارید‌واورا برای فضائلش ونه برای مالش احترام کنید . »

۵۷ـ دل بر آن چیز مبندید[۱۱۵] که‌ـتان تن به‌پل[۱۱۶] و روان به‌با دافراه‌رسد، بلکه به‌آن‌چیز بندید کش بر، رامش (بود) وهمیشه در رامش باشید.

۵۸ـ خوب کرداری ونیکوکاری کردن از کوشش زاید و (هم) ازدهش، (و) دهش ازخواستن، خواستن ازهوش، هوش از دانش مینوی (= معنوی) و دانش آن افزاریست که هست وبود وخواهدبود.

۵۹ـ پس[۱۱۷] بدانید (= بشناسید)راه نو آفرینش (را)،آموزندهٔهرچیز(را)، پیراستار همه کارهای شایسته (را)، و خواستار سود (را) برای همگان در راهبری دو جهان .

---

۱۱۵ ـ متن = کام برآن چیز مبرید . ۱۱۶ پل چینود (= صراط) ؛ مقصود عقاب است .

۱۱۷ـ متن پهلوی = pat-as = به‌آن .